

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство (публична администрация) в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Изготвил рецензията: проф. д-р Ивалинка Пенчева, ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, Стопански факултет, катедра „Стопанско управление“

Тема на дисертационния труд: „Управление на комуникациите с медиите за формиране на общественото мнение в Република Северна Македония“

Автор: Магдалена Славе Андоновска

Научени ръководители: проф. д-р Лалка Борисова, доц. д-р Михаил Чиприянов

Основание за представяне на рецензията: заповед № 239 от 8 март, 2023 г. на ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов за участие в научно жури по защита на дисертационен труд

I. Информация за докторанта

В представената творческа автобиография от Магдалена Андоновска е включена информация за нейната трудова заетост от 1995 до 2022 година. До 2013 г. е била журналист, като е заемала различни трудови позиции – колумнист, анализатор, коментатор и редактор. След това е била преподавател в университет по туризъм и мениджмънт Скопие“ към факултет „Връзки с обществеността и маркетинг“. В същия университет е заемала и длъжността „директор по комуникации“. От 2017 г. е назначена в Държавна избирателна комисия като експерт по комуникации.

Информацията в творческата автобиография на докторант Магдалена Андоновска показва, че тя е изпълнявала трудови дейности, които са релевантни с темата на дисертационния труд. Това е предпоставка за научен интерес и мотивирано изследователско поведение.

II. Общо представяне на дисертационния труд

С представения дисертационен труд „Управление на комуникациите с медиите за формиране на общественото мнение в Република Северна Македония“ се търси решение на редица значими за Република Северна Македония (PCM) проблеми, кореспондиращи с релационните зависимости между управлението на комуникациите с медиите и формирането на общественото мнение.

Предметът на изследването е насочен към процесът на управление на комуникациите с медиите за формиране на общественото мнение в PCM.

Представеният дисертационен труд е в обем от 240 страници, от които 210 - основен текст, 7 с използвана литература и 23 страници приложения. Той съдържа въведение, изложение, включващо три глави, заключение, използвана литература и 12 приложения. Използваната литература включва общо 117 литературни източници, от които 71 са на английски език. За подсилване на изложението са представени 22 фигури и 47 таблици. Налице е съизмеримост между обема на отделните глави.

Предметът на изследването, неговият обем и структура, както и проучените и използвани литературни източници напълно отговарят на установените стандарти за разработване на научен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство (публична администрация).“

III. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Темата на представения за рецензиране научен труд „Управление на комуникациите с медиите за формиране на общественото мнение в Република Северна Македония“ е свързана с търсенето на решение на актуален за съвременно плуралистично общество проблем, а именно създаване на по-добър ред в медийната среда. Предлаганите в дисертационния труд решения на този проблем в PCM, ще съдействат за повишаване на конкурентоспособността и свободата на медиите, намаляване на политическото влияние върху медиите и медийната комуникация, формиране на медийна грамотност и критично мислене в различните обществени групи и пр. Това от своя страна ще допринесе за издигане на медийния имидж на PCM и благоприятния изход на усилията за присъединяване към Европейския съюз, което прави актуалността на темата безспорна.

Изследването е подчинено на основната авторова теза, че институционално подкрепеното и научнообосновано управление на медиите и медийните комуникации е

ключово условие за формиране на обществено мнение, за достоверността и истината на медийните публикации в РСМ и подкрепено със стратегически подход се превръща във фактор на стабилност при бъдещото присъединяване и пълноценно интегриране в ЕС.

Във връзка с това е формулирана и **целта** на дисертационния труд, а именно определяне на аспектите на моделирането на информацията и отражението на цялостната медийна комуникация върху обществено мнение и отделните граждани в резултат, на което да се предложат мерки и механизми за промяна и развитие, съчетано с по-добра регуляторна система. Поставените **задачи**, са свързани с постигането на основната цел.

Обект на изследване в предлаганата разработка са медиите в РСМ, а **предметът**, както вече беше посочено по-горе - процесът на управление на комуникациите с медиите за формиране на общественото мнение в страната.

Използваната методология се основава на редица научноизследователски методи като: системно-диференциращи и системно-интегриращи, дескриптивни, компаративни, индуктивни и дедуктивни, евристични. При формулирането на алтернативни стратегически решения и механизми за развитие, авторът използва моделиране/бизнес моделиране, стратегически анализ, анализ на риска, описателни методи и др.

Всичко това ми дава основание да направя извода, че актуалността и значимостта на дисертационния труд са добре аргументирани, целите и задачите, - ясно и точно формулирани, а обектът – реално съществуващ.

По отношение на **разработеността на проблема** на изследователското поле не може да се твърди, че той е нов. В същото време умението на автора да анализира и оценява процеси и дейности в съответствие със заобикалящата среда, води до обобщения и изводи, които са релевантни на обективната действителност. На тази основа той показва собствено разбиране и отношение към разглежданите проблеми и предлага на възможности за тяхното решаване.

Обемът на дисертационния труд (240 страници) и неговото структурно диференциране (въведение, три глави, заключение, използвана литература и приложения) следват утвърдилия се стандарт за подобно изследване.

Формулираната **тема** се характеризира с яснота и насочва към разглежданата проблематика.

Въведението е логически правилно построено. В него е обоснована актуалността и значимостта на изследването. Коректно са посочени неговият обект и предмет. Ясно са формулирани изследователската теза, целта на изследването и задачите водещи до

нейното постигане. Посочени са и ограничительните условия, при които се реализира изследването.

Първа глава от дисертационния труд е посветена на теоретичните детерминанти на комуникацията в медийната среда. Характеризира се ролята на медийните комуникации за развитието на обществото. Медиите се разглеждат като незаобиколим фактор за осъществяване на връзките с обществеността. Авторът стига се до извода, че те са от съществено значение за изграждане на демократичния капацитет на държавата. Разкриват се основните детерминанти на медиите като се акцентира на медийния плурализъм, интернет комуникациите, социалните медии и формирането на общественото мнение. Специално внимание се обръща на стандартите за работа на медиите в РСМ, вкл. въведените принципи и референтни документи за отстояване свободата на изразяване.

Изводите, до които достига авторът в края на първа глава, показват задълбочено познаване на теоретичните детерминанти на комуникацията в медийната среда.

Втора глава на дисертационния труд е посветена на управлението на медиите в РСМ. Последователно са разгледани начинът на тяхното функциониране и управление. В тази връзка са оценени специфичните аспекти на бизнес управлението на медийните организации и създаването на стойност при тяхната работа. Направена е оценка на са възможностите за приложимост на основните модели за създаване на стойност. Извършен е широкообхватен и задълбочен анализ на дейността на организацията и институциите, ангажирани с управлението на медийните комуникации.

В края на тази глава докторантът прави обобщения и достига до изводи, които показват цялостно, изчерпателно и подробно проучване на начина на управление на медиите в РСМ.

В трета глава на дисертационния труд са представени резултатите от емпиричното изследване на влиянието на медийните комуникации при формирането на общественото мнение в РСМ. Направено е графично представяне на получените данни и са изведени аналитични оценки по отношение на: спецификата на работа и изработване на медийно съдържания; оказването на външен натиск върху медиите; използваните мениджърски и редакционни подходи; отстояване на свободата на словото и задоволяване на обществения интерес и демократичните ценности. На тази основа авторът очертава и насоките за постигане на успешни медийни комуникации. Той предлага бъдещи инициативи, които да доведат до подобряване на медийната комуникация за формиране

на общественото мнение в РСМ. Същите са дефинирани посредством предложената шест компонентна нова концепция за развитие на медийните комуникации в РСМ.

В заключението са представени обобщения, изводи и препоръки, базиращи се на извършеното изследване. Те показват изпълнението на поставените задачи и постигането на формулираната цел.

Посоченото по-горе ми дава основание да стигна до извода, че чрез съдържанието на дисертационния труд е постигнато комплексно изследване на управлението на комуникациите с медиите за формиране на общественото мнение в Република Северна Македония. Доказана е водещата теза, че институционално подкрепеното и научнообосновано управление на медиите и медийните комуникации е ключово условие за формиране на обществено мнение, за достоверността и истината на медийните публикации в РСМ и подкрепено със стратегически подход се превръща във фактор на стабилност при бъдещото присъединяване и пълноценно интегриране в ЕС.

За подсилване на изложението, резултатите от изследването и изводите са представени 22 фигури и 47 таблици, които са дело на автора.

Научната езиковата и стиловата редакция на научния труд е прецизно направена. Не са констатирани отклонения от съдържанието, повторения и логически противоречия.

Не са забелязани нарушения на правилата на научната етика, както в дисертационния труд, а така също и в останалите материали, свързани с процедурата по защитата.

Авторефератът е в обем от 35 страници. Той е правилно структуриран и съдържа информация, която отговаря на съдържанието, отразява постигнатите от автора резултати и приносите на дисертационния труд.

IV. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Първо. Оценени са добrite практики в областта на медиите в РСМ като цяло, а така също и на различни аспекти от тяхното функциониране, регулиране и управление, в частност.

Второ. Проведено е емпирично проучване с ясна и добре обоснована методика и логическа обвързаност с целите и задачите на дисертационния труд. Извършен е критичен анализ на получените резултати, свързани с медийната среда, като са отчетени обективните обстоятелства, отнасящи се до медийното регулиране в РСМ, което до голяма степен предопределя разгръщането на потенциала за развитие на медийните комуникации и формирането на свободен конкурентен медиен пазар.

Трето. Предложена е Концепция за развитие на медийните комуникации в РСМ, в която са посочени базови приоритети, формулирани са специфични цели, дефинирани са целевите групи (преки и непреки) и водещите акценти при комуникацията с тях. В концепцията се предлагат и дейности за постигане на формулираните цели.

Приемам горните приноси като дело на докторанта и считам, че те ще допринесат за реализиране на последователна политика за развитие на медийната среда и медийните комуникации, а така също и за постигане на напредък по формиране на общественото мнение в РСМ.

Докторантът представя четири публикации, свързани с темата на дисертационния труд, от които една студия и три статии. Една от статии е публикувана в издание, реферирано и индексирано в международната база данни Scopus. Две от статиите са разработени в съавторство, а представената студия и една от статиите – самостоятелно. Това показва, че предложените идеи и постигнатите резултати в дисертационния труд са намерили отзук и признание в специализирана литература.

С представения списък на публикациите, докторантът доказва, че е изпълнил минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по област 3. Социални стопански и правни науки, ПН 3.7 Администрация и управление, като набира 45 точки при необходими 30.

V. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд.

В тази част на рецензията ще си позволя да направя едно допълнение към посочените приносни моменти, да задам един въпрос и да направя препоръка към докторант Магдалена Андоновска.

Приносът, който откривам е свързан с характеризирането на медиите като част от системата за връзки с обществеността. Към плурализъмът от дефиниции за връзките с обществеността, в които те се разглеждат като управленска функция, докторант Андоновска предлага и собствена такава, а именно: връзките с обществеността се явяват като управленска функция, която оценява обществените възгледи, идентифицира политиките и процедурите на индивида или организацията от обществен интерес, планира и прилага програми за действие, за да се спечели обществено разбиране и приемане.

Във връзка с разработената Концепция за развитие на медийните комуникации в РСМ на страница 29 от авторефератът се твърди, че „на един по-късен етап след завършване цикъла на стратегиране тя следва да бъде утвърдена като Концепция за

развитие на медийните комуникации в РСМ“. Въпросът ми е: какво е виждането на докторанта за начина по който идеята може да се реализира?

Препоръката ми към докторант Андоновска е, когато в бъдеще се фокусира върху изследване на медиите като част от системата за връзки с обществеността, да се фокусира върху релационните зависимости, които могат да доведат до влияние върху общественото мнение.

VI. Обобщено заключение и становище

Въз основа на научния анализ на дисертационния труд на тема „Управление на комуникациите с медиите за формиране на общественото мнение в Република Северна Македония“ приемам, че той представлява цялостно самостоятелно научно изследване с теоретико-приложен характер по актуален и значим проблем. Категорично считам, че дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни приноси и напълно отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, посочени в ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение. Това ми дава основание да дам положителна оценка по откритата процедура и да предложа на членовете на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на Магдалена Славе Андоновска по докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство (публична администрация).“

Дата: 22.03.2023 г.

Рецензент: .

(проф. д-р Ивалинка Пенчева)